

**K'i ka jagomisennin
damine waripini
2022-2023**

New York Immigration Coalition
nycic.org

I. DAMIN&BOLO

Ka Baarake ni nin Gafe ye 1

II. JURU NI JAGO

Ka faamuyali Soro Jagojuru la 2

Jago jurudonda sigili 3

III. DEMENAFULO SOROLI FEEREW

Jago-Yeɗelaboli 4

Teriw ni Somogow 5

Jama demewari 6

Jagowari sorosiraw jama fe 7

Demewariw 8

warisiɗanew 9

Warisiɗa sira ninnu 10

Jagofitinin warisiɗani sariyasun bakulu 11

Segesegeli minan

IV. DEMENANW

Niyɗriki dugu jekuluba 12

Wariko cakɗaw layiriwali

Ka Baarake ni nin Gafe ye

Jagofitinindamineni walima k'a layiriwali hakilinan jɔnjɔn de ye ka ɲini ka faamuyali sɔɔ dɛmɛwari SɔɔɔLI fɛɛɛw sugandi minnu bɛ na kɛ walasa mɔɔɔ ka se ka yɛɛdɛmɛ ka jago magow ɲɛɛbɔ. N'i ye Tunkaradenw ka Jagofitinin tigiw lajɛ, 33,8% de ye yɛɛbaarakɛlaw ye minnu sigilen bɛ Niyɔriki dugu kɔɔɔ. O la, an ka laɲini ye ka sigidamɔɔɔw lakunnaɲoni ni jagonafole dɛmɛnanw ye minnu bilalen bɛ tunkaradenw ka jagomisɛnninw n'u ka baarakeyɔɔɔw dɛmɛni na.

nin gafe bɛ na kɛ baarakeminɛn ye tunkaraden jagomisɛnnin tigiw ma, a b'u dɛmɛ ka famuyali sɔɔɔ jago jurudonda sigili la, dɛmɛnafole sɔɔɔli fɛɛɛ la ani ka warisiɲani sariyasun dɔnni na. i bɛ dɛmɛnafole sɔɔɔli fɛɛɛ min sugandi, o de bɛ na nɔbila i ka jago sigicogo ani wariko sinijɛsigi la. nafa bɛ dɛmɛnafole la ka se k'i yɛɛ dɛmɛ i ka jago kuntilenna na ani k'i ladi i ka wariko magow ɲɛɛbɔ.

Nin gafe tɛ ɲɛɛɔlin kɛ wajibiyaliw walima yamariyaliw kan. Nin gafe ka kan ka kɛ jateminɛba gafe ye jagokɛlaw ka dɛmɛɲiniwari kunkako hakilinaw man. Sabali k'an ka tunkaradenw ka jago misɛnninw gafe lajɛ yan: <https://www.nyic.org/immigrant-small-business-guide/> walasa ka dɛmɛnan wɛɛɛw sɔɔɔ.

Faamuyali Sɔɔli Jagojuru la

Sani i ka jago demewari nini, i ka kan ka jagojuru dondaw nesigi. **Jagoke juru** ni magbololawari juru te kelen ye. A ne ka misen no ye. I ba to jurudonnaw ka don jurusarali latikelen don e man ka fer. O ba to jurudonnaw hakilibe sigi ka jurudoncogo jatemine, walima ka don jagokebolo jumen bennen be jurudon deme man. Jurudonnaw bo don ni ka jagosowdaw ye ani ka jurunonkoro saralen lajeli ye.

Jagojuru ka kan ka mminah ni jagokeyoro togo la. O ba to i ka jagowari ni yere bololawari juru te na pagami. O nafa belebelew ye:

- I be danfara don jurutasiraw la, o bi yere bololawari taha jagobinni kololajugu man ko ke i ka wari ciyen sababu ye.
- I ka jago be se ka damine ka jurutalico sigi. O de be na to ki garijage be dayele jurusow ni warisowda werew sabati.
- I be se ka jago musakaw don ka jagoninsoro boli nogyo.

Jurutalenkoro

Jurutalenkoro be nonbila garijage la, nesigili hake la, wa a be jagokejogon soroli nogyo, sugunogyo magow ni feerekelaw be jatemine ke nu be se ka jagokeli latige ni ka baarayoro ye. Jurutalen nonkoro ba to jagokelaw ni sigumagow be Korosili ke ni ka jago be yiriwa ka soroda caya.

Jurudilaw fene be baara ke ni jurutalen nonkoro ye walasa ka don nu be se ka jurudon i ka jagokeyoro ma. Jatemine be ke ni bololawari ni jagojurukoro fila bee ye yere ka laje ni mago be se ka juru soro.

Ni jurudoncogo jateboli baaradaw i na fo Experian, Equifax, ani Dun & Bradstreet bi ka jurusowcogo jatemine u ka teli ka baarake ni nin **fɛn** ninu ye:

San caman kelen Jagokoro	Jurusaralenkoro kalo 9 temenenw koro	Jurukortalen lajeli kalo 6 temenenw koro
kofejuru sarali hake	Jagoyoro ni Baarakeda bonya	Saralinonkoro lajeli kalo 12 temenenw na

Ka Jago jurudonda ɲɛsigi

<p>Ka Jagokeyɔɔɔ sugandi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jagokeyɔɔɔ bɛɛ bɛ i ka jagoɔɔɔɔɔ bɔɲɔɲan ni bololawari fo n'a y'a jagoyɔɔɔ bɛɛ ye mɔgɔkelen ta ye. • Aw bɛ se ka kunnafoni wɛrɛw ɔɔɔ jagosigicogo la yan: https://www.nyic.org/immigrant-small-business-guide/.
<p>Baarakɛla ka taamasiyɛn nimɔɔɔ (EIN) ɔɔɔɔ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EIN bɛ wele fana ko Fɛderasiyɔɲ ka Takisi Identification Number. A bɛ kɛ ka jagokeyɔɔɔ dɔ dɔɲ. Ale bɛ ka jagoyɔɔɔ n'a magow yira. I ka jagoyɔɔɔ mago bɛ EIN la walasa i ka ninsɔɲɔɲ sara, ka jagokeyɔɔɔ wari mara waribon na, walima ka jagojuru ni yamariyali ɔɔɔɔ. • Aw bɛ se ka EIN ɲini ni nin IRS baarakeminɛn ye: https://www.irs.gov/ein
<p>Jagoyɔɔɔ ka warimarali waribonba la</p>	<p>Jagokeyɔɔɔ ka waribon warimarali dabɔli nafa ka bon walasa k'i yɛrɛ bololawari musakaw n'i ka jago musakaw bɔ ɲɔɲɔɲ na. waribon fana bɛ se ka kɛ <i>jigitugulan</i> i ka juruɲinini na</p>
<p>Ka juru ɲɛsigi sen kan ni Feerekɛlaw/sugunɔgɔyal aw ye</p>	<p>Jagofɛrɛw ɲinini, jagominanw walima jagofɛnw sanni ka bɔ feerekɛlaw ni sugunɔgɔyalaw fɛ, o b'i dɛmɛ ka juru jɔli ɲɛsigi</p>

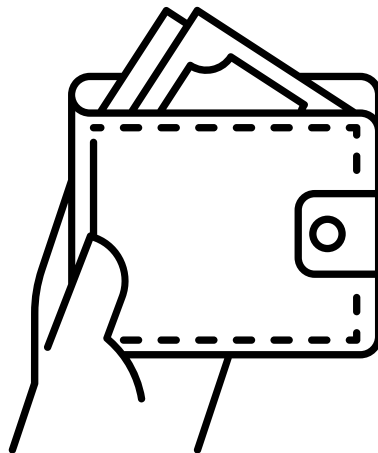
Jago-yere laboli

K'i yere labo jago la, walima k'i bololawari don jago la, o de ye ni jago demenan bee y' i yere ta ye. A ka dɔgo jagokela kuraw ka wari sɔɔ walasa k'a jago musakaw bee lajelen ke, o la sa, a ka kan ka nafolosɔɔda wɛɛw jatemiɛ i n'a fo pariwari, demenanwari, juru walima siɛaniwariw ye.

Jago-yere laboli be jagokelaw deme u ka hɔɔnya ni latigew sabati ani ka tɔɔ 100% sɔɔ feerekɛfenw ni siɛaniwari la. A nafa ka bon an k'an hakili to yere laboliwari la, jagokela ka kan ka faratiw ni kɔɔɔjuguw bee jatemiɛ ta sani a ka wari don jagofen na.

Ni yere laboli wariko be se ka ke k'i ka jagofenw layiriwa joona cogo min kadi i ye. I b'a fe ka se k'o sɔɔwari don jago dawere la, ka tɔɔ pini a la.

Sani k'i nesin warisiɛannaw walima waribon ma, yere laboli jagokelaw b'u nesin u somɔɔw n'u teriw fe ka warideme walima jekulu deme pini.

Teriw ni Somɔɔw

Tuma caman na, teriw ni somɔɔw de ye demsɔɔ yɔɔ fɔlow ye jagokɛla misenninw bolo, k'a sababu ke u yere ka jɛɔɔɔnya n' u ka dannaya ye laɓiniw segeɔeli jago la.

Jagokɛla dɔw be geɔya minnu sɔɔ n'u be juru jini ani ka warisiɓaniw sɔɔ, o de kosɔn, wariko deme min be bo u teriw ni u somɔɔw la, o ka teli ka ke nafolo jɔnɔn demenanw ye. U be se k'i ka jago deme wariko tafan fe demewariw, juruw, yesigi walima warisiɓaniw ye. U be se fana ka wari di ni juru ye nɔɔɔya la min b'a to o wari sarali be nesigi jona cogomi na.

I ka ke mɔɔ sebe ye tuma bee faratiw ni kunkanbaaraw la minnu be i ka jago la ani ka sariya jɛlenw dabɔ ni i be juru ta. Aw ye nin fere nafamaw jatemine ni aw be deme jini aw teriw ni aw somɔɔw fe:

<p>Kɛɛnkɛɛnnɛnya la</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka wari hake kɛɛnkɛɛnnen dɔ jini kuntilenna kɛɛnkɛɛnnen dɔ kama
<p>Kɛ laɔiri ye</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I ka nesigiwari ye mun ye? • I ye layidu jumɛnw de ta? • Kɔlɔlɔjugu jumɛnw b'o la?
<p>I ka bɛnkansɛbɛnw ke minnu be jurudoncogo jɛfɔ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Warisiɓani kɔfɛtɔɔ hakew sen b'o la • WariSiɓani kuntilenna • Warisalicogo sariyaw- wari takokelen walima wari sarali tuma bee; wari seginni kelen-kelen bee hake • Wararali waati bolodacogo min be wari seginni damine waati jira ani wari seginni waati dantigelen jɛlen • Sarabaliya kɔlɔlɔw

Jama Dɛmɛwari

Jamadɛmɛwari ye n'i bɛ nafolo lajɛ jago porozɛw ni musakaw kama ka bɔ sigida la. O bɛ kɛ tuma caman na ɛntɛrinɛti yɔrɔw fɛ.

Jamadɛmɛwari suguya fila bɛ yen i bɛ se ka baara kɛ ni minnu ye i ka jago misennin na:

- **bolomafara nafolow jago la** - ka nafolo lajɛ mɔɔɔ kelen-kelen bɛɛ fɛ walasa k'i ka jago dɛmɛ k'a sɔrɔ i ma foyi sɔrɔ o kɔfɛ. Nin fɛɛɛ in min farati ka dɔɔɔ, sara caman bɛ min na, o dafalen don jagokɛla misenninw ma
- **Nafolo min sinsinnen bɛ sara kan** - bolomafaraw bɛ tokenw, fɛn dilannenw walima baarakɛminɛnw sɔrɔ u ka bolomafaraw musaka la. Misali la, n'i mago bɛ ka fɛnw lamɔ foro kura kama i ka burufefeereso kama, i bɛ se ka jigitigɛ tikitɛw di u ma kukisɛ fu la sijɛ kelen u ka bolomafara di

Nafa ni dɛsɛ minnu bɛ sɔrɔ jamanadenw ka wariko la

Jamaba ka nafolosɔrɔ siraw bɛ nafa caman di i n'a fɔ ka dɔ fara fɛntigiw ka dɔnniya kan, ka dɛmɛ don ka kiliyanw sigi senkan ani ka dɔ bɔ mɔɔɔ yɛɛ ka wariko farati la. Aw bɛ se fana ka jinini kɛ tɔnw kan minnu ka kanpaɔi bɛ kɛ ni jamanadenw ka wariko kanpaɔi ɔɔɔɔn ye walasa k'a dɔn u bɛ dusudon minnu di ani n'u ye ɔɛtaa sɔrɔ.

Nka, ɔɛtaa ni jamanadenw ka wariko ye, o bɛ se ka ɔɔɔɔn ta ka kɛɛ ni i seko ye ka se ka dɛmɛbagaw sɔrɔ minnu bɛ se ka kɛ.

Plateformuw i n'a fɔ Kickstarter, Indiegogo, ani GoFundMe ye jamanadenw ka wariko baarakɛminɛn ɔumanw ye. I bɛ se ka kunnafoniw bila fɛn dɔ walima baara dɔ kan, ka nafolo lajɛ kuntilenna dɔ sigi sen kan, ani ka waati dantigɛ. Nka, plateforme dɔw tɛ wari bɔ ni lapiniw ma dafa ani u bɛ plateforme ni transaction sara sara kartiw la minnu bɛ kɛ ni kartiw ye.

Jamadɛmɛ nafolo: sigidaw

Sigidaw	Nafaw ni u	Dɛsɛw
<p style="text-align: center;">KickStarter www.kickstarter.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jara basigilen plateformes minnu b'a to i bɛ se ka dɛmɛbagaw di ni dusudonw ye i n'a fɔ jagofɛnw ani jigitigɛw • Jama wariko jɛnabɔli yɔrɔ min ka di kosɛbɛ 	<ul style="list-style-type: none"> • A bɛ se ka nafolo sɔrɔ dɔrɔn n'i sera i ka lajini ma • Plateformu sara ye 5% ye. • Sarali musakaw (3%-5%).
<p style="text-align: center;">GoFundMe www.gofundme.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 0% ye plateforme (jɔyɔrɔ) ye • I bɛ se ka bolomafara bɛɛ mara hali n'i sera i ka lajini ma walima n'i ma se • Dɔnnibaaw ka dɛmɛ bɛ sɔrɔ tile 24/7 	<ul style="list-style-type: none"> • Krediti ni Debiti Karti Jago sara
<p style="text-align: center;">Indiegogo www.indiegogo.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Se ka wariko kuntilenna jɔnjɔn sugandi (lajini bɛɛ walima foyi tɛ) walima wariko min bɛ se ka wuli ka bɔ a nɔ na (i ye nafolo sɔrɔ hali n'i y'i ka lajini dafa walima n'i m'a dafa). • Indiegogo InDemand b'a to i ka taa a fɛ ka wari lajɛ i ka nafolo lajɛ kanpajni bannen kɔfɛ 	<ul style="list-style-type: none"> • A bɛ 5% sara sigidaw sara la • Sara min bɛ kɛ mɔgo sabanaw ka wari saracogo la

Damen minnu be ke

Dame ye nafolo suguya do ye min be di jagokela do ma kun kerengerennen do kama. Nafolo be se ka bo foroba baaradaw la i n'a fo gferenaman ka baaradaw, bankiw/kredi tonw, walima ton minnu te ton jini.

Ni i be juru ta, jurudonnaw b'a fe i k'a jira ko i be se ka juru sara, nka baarakeda min be dame di, o b'a fe i ka jago ka ben a ka cidenyabaara ma walima a ka feere kerengerennen do ma. A te i n'a fo juruw, bolomafaraw te wajibiya ka sara, wa a ka c'a la, u te no bila jagokelaw ka latigew la.

Nafa were min be bolomafaraw la, o ye ko a ka c'a la, u te juruko sariya si wajibiya walasa ka se ka do soro. Nka, a ka c'a la, dantigeli gelenw be ke ni bolomafaraw ye minnu be se ka ke sababu ye ka se ka geleya, impositi n'fekow, ani wajibi minnu be damen baara kecogo kan. I n'a fo a fanba be di ka da jago be ben nafolotigi ka cidenyabaara walima a ka feere ma cogo min na, bolomafara jininiw be jagon soro kosebe ni jetaa hake dogoman ye.

Sinanisuguyaw

Ni i ka jago yeɛ musaka tɛ sugandi ye, **juruw** ye fɛɛɛ wɛɛ ye min bɛ kɛ tuma caman na. Jago juruw b'i dɛmɛ ka dɔ fara wari sɔɔli kan, ka minɛn sɔngɔ gɛlɛnw san, ani k'i dɛmɛ i ka jago yiriwa.

Jagokɛlaw ka juruw tɛ i n'a fɔ laadala jago juruw, jagokɛla misɛnninw ka juruw ka teli ka kɛ ni tɔnɔ dɔgɔman ye, u bɛ se ka wuli ka bɔ u nɔ na, wa u bɛ juru jini cogo nɔgɔman na.

Fɛn minnu ka kan ka jateminɛ ni i b'a latigɛ ka juru ta:

- Baara kɛ ni dɛmɛwari ye
  - jurudonnaw b'a fɛ ka hakilina jɛlɛn sɔɔɔ i b'a fɛ ka baara kɛ ni nafolo ye cogo min na, o la, i k'a jɛya mun na tigitigi i mago bɛ juru la
- Sarafen hake
  - I bɛ juru min ta kalo o kalo, i bɛ se ka o sara wa?
  - Yala aw bɛna se ka tɔnɔ dɔɔɔn de sara wa?
  - Yala aw bɛ se ka juru sarali bila kɔfɛ ni aw mago bɛ a la wa?
- Sɔngɔ
  - Yala aw bɛ se ka tɔnɔ musakaw sara wa?
  - Yala wari bɛ sara juru sarali la joona wa?
- Waati latikɛlɛn
  - juru jini waati min ka fisa, o ye waati ye min na i mago tɛ nafolo la. Jɔɔnanko jini taabolo ka jan, o la sa, a nafa ka bon ka kɔn k'i magow dɔn

Fɛn minnu bɛ kɛ walasa ka juru jini

<p>Aw ye aw ka jurudonnaw laɓɛ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fɔlo, i k'a damine sigida bankiw walima jurudonna jɛkuluw la, i ni minnu cɛ bɛ banki la ka kɔɔ. Ni banki tɛ sugandi ye, dugu ni jamana ka juruw ni sigida yiriwali nafolosɔɔsiraw ye jurudonna wɛrɛw ye minnu ka ji
<p>Aw ye Loan Request hake dantigɛ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I mago bɛ wari hake min na walasa k'i ka musakaw dafa, i k'o don • Aw ye a don ni aw ka musaka ye sijnɛ kelen ye walima ni a bɛ segin-ka-bo
<p>Aw ye jurudonna ka wajibi jateminɛ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I ka kan ka seben minnu di i ka jinini kama, i k'olu faamu
<p>Kuntilenna latigɛ (I bɛna baara kɛ ni nafolo ye cogo min na).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I n'a fo: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Ka minɛn walima fɛn kuraw san ◦ Ka boon/magasin jɛfela san walima k'a jate ◦ Baarakɛlaw sara
<p>I ka juru sarali hake jateminɛ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aw ye aw jija ka se ka kalosaraw sara sani aw ka son ka juru ta • I bɛna juru sara cogo min na, ani n'i b'a fɛ ka juru sara waati jan walima waati kunkurunnin kɔɔ, i k'o latigɛ • Aw ye a sɛgɛsɛgɛ ni aw bɛ se ka wari hake minnu sara kalo o kalo, aw bɛ se ka olu ladilan walima ni o ye kelen ye waati o waati

Jagokeyɔɔ fitininw ka juru jinini sɛbɛn caman sɛgɛsɛgɛli sɛbɛn

Ni i labɛnnen don ka juru jini i bɛna a jini ka *Nafolo* ni *Jago* sɛbɛnw labɛn i ka juru jinini kama.

Nafolo Gafe sɛbɛnw

Aw mago bɛna kɛ aw ka kɔsa in na

- Mɔgɔ yɛrɛ ka impositi sɛbɛnw ani jagokɛlaw ka impositi sɛbɛnw
- Nafolo jatebɔsɛbɛnw o la
  - Tɔnɔ ni bɔnɛ jatebɔsɛbɛn, bilankɔɔ, ani wariko jatebɔsɛbɛn
- Mɔgɔ yɛrɛ ka kuma fɔlenw dɔw ye
  - Lakanali sosiyete nimɔɔ walima ITIN nimɔɔ, sɔɔ, juru tariku, jago tariku, ani wari sarali ni jatebɔsɛbɛn kunnafoniw

Jago sɛbɛnw

- Jagokeyɔɔw sigicogo ani sariyasɛbɛnw
  - Jamanakuntigi ka sariyasunw
  - Jagokɛlaw tɔgɔ sɛbɛni ani u ka lase
  - Sariyasɛnw ni baarakɛcogo
  - I ka jagokeyɔɔ jatebɔsɛbɛn kopi kɛ n'i bɛ yɔɔ dɔ jate walima n'i bɛ minɛn o minɛn jate min nafa ka bon i ka jago la
- Jagokɛcogo bolodacogo
  - Nin ye sababu ye i bolo k'a jira jurudonnaw la ko i ka jago nafa ka bon ni wari bilali ye. O bɛna kɛ i ka wariko jateminɛw, i ka cidenyabaara fɔcogo ani i ka fɛrɛw ye.

Ni aw b'a fɛ ka kunnafoni wɛrɛw sɔɔ wariko ni jago sɛbɛnw kan minnu ka kan ka kɛ juru jinini na, aw bɛ se ka taa nin yɔɔ la:

<https://www.sba.gov/funding-programs/loans/7a-loans>

NYS sigida yiriwali nafolosɔɔsiraw (CDFIs).

Sigida yiriwali Nafolosɔɔtɔnw be demɛ don sigida minnu na, minnu be bɔ jamana wɛrɛw la, minnu be musow bolo, ani minnu ka sɔɔ man bon, ni juruw ye minnu tɔnɔ ka dɔgɔ, ni demɛni siraw ye, ani wariko baara minnu be kɛ i n'a fɔ mɔgɔ kelen-kelen ka kalan ni kalan bolodalenw.

CDFIw ye nafolo numanba ye walasa ka wariko dɔɔɔn sɔɔ, nka ka dɔnniya nafamaw sɔɔ i ka jago misennin damineni, wariko, ani a yiriwali kan. NYS sigida CDFIw be duguma minnu be se k'aw demɛ aw ka jago taama na:

Jagokeyɔɔ warisunba Accompanycapital.org	BOC warisunba Boccapital.org
Sɔɔyiriwali jɛkuluba Kɛcogokurayalen renaissance-ny.org	Nɔgen https://pursuitlending.com/
TruFund Nafolosɔɔsiraw https://www.trufund.org/	Aw be se ka CDFI wɛrɛw lisɛli sɔɔ Niyɔriki mara la ni aw taara bɔ yen https://www.nyscdfi.org/nyscdfis